

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Xabier Iriondo Ibarguren

*Zestoa, Gipuzkoa
(1934)*

Aurkibidea

Biografia

1934an jaio zen Zestoan. 3 anai-arreba zituen eta gurasoak zestoarrak. Haurra zela, guraso eta sendikoak erbestera egin zituzten eta Baionara joan ziren bizitzera, denbora gutxirako izan bazen ere. Eskolan Zestoako fraideetan ibili zen 10 urtera arte; geroago fraideek eskola utzi eta alde egin behar izan zuten eta Xabier etxera bueltatu zen. Gurasoek edari almazena zuten eta han jardun zuen lanean. Pilotan ibilia da, bi aldiz txapeldun izana. 18 urterako gaixotasun batengatik pilota utzi behar izan zuen eta pilota enpresa batean hasi zen lanean Zestoan osaba batekin. Herrikirolak betidanik oso gertutik jarraitu izan ditu.

Zintak

ZES-031

- **Proiektua:** Zestoako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2008-11-05
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber
- **Transkribatzailea(k):** Elxepuru, Juan Martin

ZES-032

- **Proiektua:** Zestoako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2008-11-05
- **Iraupena:** 12 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber

Pasarteak

1. 1934an jaio zen Zestoan

- **Erref:** ZES-031/001
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

1934an jaio zen Zestoan, kalean. Gurasoak ere zestoarrak zituen. Aita harakina izan zen eta edari almazena izan zuten. Hiru anaia eta arreba bat ziren.

Transkripzioa

--Izena eta abizena eta noiz jaioakoa zera esaten badidazu?
-Xabier Iriondo Ibarguren. Baina ni beti Xabier. Treinta y kuartuan jaioakoa naiz.
-Hogeita hamalauan?
-Bai.
-Eta ze egunetan eta hilabete?
-Hogeta sei febrerua, ahaztu zat euskeraz nola jartze'an febrerua.
-Otsailla.
-Otsaillan hogeta seian.
-Nun jaio zinen, hemen?
-Zestuan, Zestuan.
-Baserriren baten?
-Ez, kalia.
-Gurasoak zer zenituen, hemengoak?
-Bai, bertakua.
-Baserritarrak?
-Ez. Bueno, ama kale-baserrikua zan, kale onduan zan kale-baserri bat, baiño ez, kalia esateko. Eta aitta're karnizerua zan lehenbizi eta gero edari-almazena gero jarri gendun. Baiña nik neuk (...) edari almazen hortatikan, porke haiek lehenuo bi anaiak ein zuen kanbiyua, karnizeria eta edari-almazena zazken aitta zanak jarrita ta kanbiatu ein zun, eta guk ia, nik eaman nun edari-almazena, gero segittu nun. Gero transportian'e sartu giñen fuerte pixkat-eta; bizimodua hola izan da.
-Zenbat anai-arreba?
-Gu hirur. Ez, hirur anai ta arreba bat.

2. Eskolan Zestoako fraideetan

- **Erref:** ZES-031/003
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:04:12. **Bukatu:** 00:06:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak
- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

Laburpena:

<p>Edari almazena zuten gurasoek eta Zestoa eta inguruko auzoetan ibiltzen ziren banaketan Eskolan Zestoan bertan ibili zen eta fraideak zituen irakasle. Sarreran ilaran jarri eta Cara al Sol abestu behar izaten zuten. Euskaraz eginez gero zein zigor izaten zuten azaltzen du. Igandeetan ere eskolara joaten ziren.</p>

Transkripzioa

- Ordun gendukan guk, ba, edari-almazena: gaseosak eta sifoiak eta zerbezak saldu ta, ardua saldu ta... Zestua ta barriyuan. Hasieran nik hori

izan nun. [...] Hori hasiera zan, hori familiyana. Bestela? Oin zuk hasi ya hortik aurea galdatzen, eskola ta gauzak, eta nahi dezun bezela.

- Bai, hori, eskolan ia nun ibili ziñen?
- Honea etorri giñan eta hementxe aldamenian zan eskola, hementxe aldamenian.
- Zer zan, monjena?
- Ez. Zera zian, Viatoristas edo ez dakit zer zien, frailliak. Frailliak zien.
- Fraillek zer ziren, hemengok?
- Ez. Kanpokuak zian. Viatoristak edo; Salesianos edo Viatoristas. Hoixe ez nizuke esango oin.
- Eta zer ikasten zan?
- Sumar, restar, multiplicar eta dividir juxtu-juxtu. Hortxe. Eta orduun gertatzen zana zan (...) lelengo eskola sarreran danok jaso, formauta jarri, eskubiko eskua jaso, eta 'Cara al Sol' kantau ber izaten gendun beratzittan eskolara sartzeako.
- Obligazioa.
- Obligauta. Etxera erten hamabittan. Bazkalonduan, berriz, gauza berdin-berdin-berdiña.
- Oseake goizen ta eguardin sartzerako garaian...
- 'Cara al Sol'. (...). Gero goizian maixuak ematen ziyon batei kanika bat. Eta zuk iñor somatzen bazendun euskeraz hitz egiten, harei pasau behar ziyozun.
- Kastigu bezela?
- Bai. Hori segi illuntzea arte. Eta illuntzian zenek zakan kanika haura, harek egunero kastigua izaten zun. Hori egunero, e. Euskeraz ez hitz egiteagatikan.
- Dana erderaz ikasten zan?
- Dana erderaz. Orduan besteik ez zeon. Igandetan goizeko hamarretako eskolaa. Danok formatu, eliza meza nausira. Erten eta libre. Arratsaldian berriz bezperak eiten zian, lauretan o ez dakit noiz, atzera danok formatu, atzera elizaa berriz'e. Diziiplina hartan eon giñan baiño...

3. Dotrina derrigorrezko ikasketa

- **Erref:** ZES-031/005
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:06:41. **Bukatu:** 00:08:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

Mutilak bakarrik joaten ziren Xabierren eskolara. Dotrina derrigorra izaten zen eta apaizak hartzen zien ikasgaia. Gaztelaniaz ikasten zuten. 10 urte inguru zituela, fraideek herritik alde egin eta eskola gabe geratu zen.

Transkripzioa

-Zer joaten zineten, neska eta mutil denak batera?

-Ez, gu eskola hontan ibilli giñan mutillak bakarrikan. Mutillak bakarrik ibili giñan eskola hontan.

-Dotriña ikasten zenuten?

-Bai. Dotriña hori bai. Hori derriorrez. Dotriña, erlijioa, klasia zan bestiak bezelaxe, oiñ, bakizu, oiñ ez dao eta hor dabilta burrukan, baiña orduan

ez, obligatorio. Dotriña bai, eta gero komuniua eitterakuan dotriñakin pasatzen giñan herriko apaizana. Haiek jauna emateko aber bazakizun edo ez zakizun. (...) ez bazakizun dotriña hori ez zizuen ematen, urte hartan komuniuik ez zizuen ematen; hurrengo urterako, ikasi arte.

-Eta dotriña hori euskeraz?

-Ezta. Erderaz, erderaz, erderaz.

-Baina apaiza herrikoa zan.

-Herrikoa zan.

-Euskalduna zan?

-Euskalduna zan. Baiño ez. Ez det uste behintzet. Ez, ez, ez. Orduan ez zan beste zerik. Herriko apaizak eta're ez zakien, sermoia ere erderaz egin behar izaten zuen eta dana, dana hori zan. Ba hor eskolan ibilli giñan eta gero zeoze gertatu zan. Nik zenbat izango nitun ba, zortzi, bederatzi hamar bat urte-edo ta, zeoze eztabaida gertatu zan udaletxiakin edo zeakin eta, zera hoiek, hermano hoiek alde ein zuen. Eta gero orduan eundoko, iñor billatu eziñik-eta ibilli zien, maixu bat ekarri eta beste bat, eta hola interinuak eta hola ibilli zien eta ezen formalidadeik ez. Nik dakitt hamaika bat urtera aillegau nitzala postura hartan. Gero hura jun zan eta kitto. Gero handikan atzea etxian geldiu eta hantxe etxian lanian.

-Hantxe bukatu zitzaizun?

-Bai, nere eskolak bukatu zien hamaika-hamabi urtekin.

4. Edarien biltegian lanean

- **Erref:** ZES-031/006
- **Iraupena:** 0:00:24. **Hasi:** 00:08:35. **Bukatu:** 00:08:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Edari-ekoizleak

Laburpena:

Eskola amaitu zitzaionean, etxera bueltatu eta gurasoen edari-biltegian hasi zen lanean.

Transkripzioa

-Eta gero hantxe ba etxian sifoiak partittu eta holako karro zahar batekin ba... Gaseosak partiu eta mundu hortan ibilli giñan, pixkat ibilli nintzan. Danok, famili guztiyak. Anaia zaharrauak pixkat, harek huandiao, harek bazittun hamasei bat-edo ta, hamabost-hamaseiekin taillerrera, bestia berriz karnizerira jun zan eta gero ni berriz (ibilli) nintzan itxeko edari-almazen horrekin-eta, aitakin eta amakin.

5. Lagun artean herrian

- **Erref:** ZES-031/007
- **Iraupena:** 0:00:42. **Hasi:** 00:08:59. **Bukatu:** 00:09:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Lagunak herrikoak zituen. Eskola garaian ez ziren herritik ateratzen, Azpeitira festara noizean behin. Orduko etxeko diziiplina oso gogorra zen.

Transkripzioa

-Eskola garaian lagunak zer zenezkan?

-Herrikuak, herrikuak. Kanpora, eskola garaian-ta kanpora ezta erten'e hola iñora. Azpeitira festan bat edo baldin bazan baiño ez. Edade haretan gurasuak eta ez zuen lagatzen.

-Disziiplina oso gogorra zan?

-Bai, bai. Etxian'e gurasotik hasita. Orduan ez zeon oin bezela ume batek protesta ein dula eta jun da, gurasuak zerana jun, maixuana edo eta berak erritan-ta. Orduan etxian enteratzen bazien erritan bat ein zizula edo zerak, han beste bi zaplada. Eta ixi-ixilik egon ber.

6. Fidel Etxaberen pilota bikote

- **Erref:** ZES-031/008
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:09:41. **Bukatu:** 00:11:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:

Futboleant eta gehienbat pilotan ibili ohi ziren. Eliza ondoko frontoi txikian egiten zuten pilotan. Fidel Etxabe ezagunarekin ibili zen txapelketetan eta jubeniletako txapeldun izana da. Ez zuten irakaslerik, euren kasa aritzen ziren.

Transkripzioa

-Zer jolas egiten zenuten orduan?

-Jolasak? Ba ia behiñ aillegau giñaneako ba, fubolian be bazeon pixka bat baiña gehiena pelota. Pelota ta fubola. Fuboleko patio bat bazeon, eta behin hamabi bat hamahiru bat urte ezkerro ba "Torneo jugadores infantiles", eta hamendiken'e jun izan giñan.

-Fubolean ibili zinen zu?

-Ni pelotan. Fubolian ta're jokatu nun puxkat baiño ez, gutxi, oso gutxi. Beti-beti pelotan. Frontoian giñan beti, beti frontoian giñan. Gero sortu zan elizan onduan beste frontoi bat, frontoi txiki bat, apaizak eta zertu zuen, eta organizau zuen, kanpeonato bat osau zan, veteranos, libres, eta gero juveniles. Han erten nun nik orduan nere lagun bat, gero pelotari profesionala ona izandakua, Fidel, Etxabe Once, ona izandakua. Eta bi urtetan geuk atera gendun txapelketa jubenilletakua hamalau eta hamabost urtekin, harek hamalau zittun eta nik hamabost urte. Eta bi urtetan jokatu zan eta bietan geuk atara gendun txapeldun.

-Eta zein maixu zenuen pelotan?

-Iñor ez.

-Zeuen kasa?

-Geure kaxa. Danok hamen frontoi kanpuan daon frontoi zar hortan geure kaxa, danok frontoian. Hortxe, beste zerik ez zan, mendira ibilli pixkat eta holakotxe afiziyuak. Saltaka, korrika pixkat bagendun baiña ez zan organizatzen holako festibal askoik-eta. Ba garai hori hoixe, hortantxe.

Gero pelota hortatiken, gero ia segi(tzen) gendun pelotan. Beti ia pelotan.
-Parejaka ibiltzen zinen?
-Bai.
-Esan dezun horrekin?
-Bai, Fidel Etxabe, Etxabe XI. Hori profesionala ona izan.
-Eta kanpora pelotara-eta?
-Ez. Azkoitira-ta torneotara jun nintzan, ta baiña ni ez.

7. Udan egunero pilota partiduak

- **Erref:** ZES-031/010
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:12:23. **Bukatu:** 00:15:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Aisia » Oporrak

Laburpena:

<p>Pilotak Azkoitia eta Zestoako denda batean erosten zituzten. Uztailaren aurrenetik irailera egunero jokatzen ziren partiduak Zestoan, udatiar asko ibiltzen baitzen herrian. Bere pilota bikotearen aipamena egiten du.</p>

Transkripzioa

-Pelotak-eta nundik?

-Guk zeratikan. Hamen bazan denda bat, Zestuan bertan, Gaztaiñunekua-edo, ferreteya, hortikan zeatzen giñuzen, eta bestela berriz Azkoittitikan.

-Pelotak ze materialekin eginda zeuden?

-Oingo bezelakotxiak. Motelauak, ariña, goma barruan eta zera. Pelota txiki batzuketan jokatzen gendun. Atzian'e frontoian bazan beste zera bat "Txokokua" esaten ziuena, eta oso... danak burrukan danak hantxe, pelotan han jokatzeraz, jai goizian-ta txandaik hartu ezinik-eta. Eta gero luzia nahi zunak ba... Eta pelotak ba... ez, koxkorak, infantillanak-edo oso zerak hasieran. Geroxio ez. Baiña behiñ..., e, orduan Zestuan egunero julio lehenbizitikan setienbrian hamabost arte, egunero-egunero jokatzen zien partido-pelotak egunian bi.

-Egunero?

-Egunero. Profesional maillan, ez zien profesionalak, guk'e jokau eitten gendun eta. Batzuk profesionalak zien eta bestiak ez, baiña egunero-egunero hamengo beraniantiai-ta zera emateko, egunero-egunero bi partido jokatzen zien. Ta han jokatzen gendun ba guk bigarren partidua ta hola. Ta gero, nik neuk, lehen esan dizuten bezela... ezbeharragatik laga in ber izan nun. Beste gazte danak hor ikasi zuen pelotan. Batzuk aillegau zien profesionaletara neure lagunak lau eo bost-o, eta mundu hortan gero, eta gero afizionautan-ta're esan dizuten hori, Fidel hori, Etxabe XI hori. Hori munduko txapeldun izan zan Uruguayan Ezkurrakin batera parejaka. Munduko txapelduna. Eta Españikua bi aldiz izan zan beste lagun batekin. Oso pelotari ona izan zan. Gero profesionaletara pasa zan eta ondo erantzun zun.

-Pelotarako laguntzarik bazegoen orduan?

-Ezta ezer e, ezta ezer e. Orduan ahal tzuena ahal tzuena, ibilli egunero ta frontoian ibili danak alkarrekin hantxe, kuadrilla danok, eta hori ta bestia ta hola ta. Holaxe jokatzen zan pelotan eta; laguntasunik ezta ezer e. Norbere kasa in behar tzan. Orduko pelotariak erten zuenak danak afizioz eta jardunda.

8. Osabarekin pilota enpresan

- **Erref:** ZES-031/011
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:15:00. **Bukatu:** 00:15:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:

Pilotan jokatzeari utzi zionean, osaba batekin frontoiaren subasta hartu eta pilota enpresa batean sartu zen.

Transkripzioa

-Baina zuek baten bat izango zenuten partidua eta jokatu behar zenituztenean entrenadore eta...

-Enpresarioa, baiña ez. Hortaraxe nua. Gero nik pelota utzi nunian, ia pelota utzi eta ia operatzeko eta zera ta, enpresa mundu hortan sartu nintzan. Osaba bat eta banittun hortan dedikatzen zienak. Zestuan itten zan, urtero-urtero-urtero frontoia subastau itten zan. Ta paatu in behar izaten zendun. Paatu in ber izaten zan kanoi bat, subastau, eta pliego

cerrao sartzen zan. Eta orduan beti izaten giñan bi edo hiru grupo beti izaten giñan subastan alkarren zean. Zenek hartzen zun, gero harek enkargau behar tzun ze partido jarri, nola antolatu eta danak. Baiño juliuan hasieratikan setienbrian zera arte egunero-egunero Zestuan.

9. Bainuetxe eta hotel ugari herrian

- **Erref:** ZES-031/012
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 00:15:48. **Bukatu:** 00:18:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Aisia » Kirola » Pilota
- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak

Laburpena:

<p>Zestuan 14 hotel zeuden; bainuetxeak izendatzen ditu. Udan kanpotar asko joaten zen herrira, bertako bainuetxeetako urak gaixotasunak sendatzen laguntzen zuela eta. Etxe partikularretan ematen zitzairen ostatu kanpotarrei. Bainuetxeetako nagusiak madrildarrak ziren. Jende diruduna joaten zenean, pilota partidu garrantzitsuak jarri behar izaten zituzten.</p>

Transkripzioa

Orduan Zestua zan, ez do esplikatzeik: hamalau hotel, Balneaiuan egongo zian, aillegau zian zortzirehun lagun eta beste ehun lagun zerbiziuian. Balneaiua, e. Gero Arocena, Asuncion, bueno..! Udar izaten zan espektakulo bat. Beraneante kubanak, edo kubanuak eta kubanak, portugesak, Madrilguak, Zaragozakuak. Hamengo balneaiuak, udak, egundoko fama zun, eta jendia sendau eitten zun gaiñea. Hori-hori-hori eginda etorri eta hamendik jendia zuzenduta juten zan. Horregatik esaten dizut ba... Esaten badizut Zestua, orduan kaskuak eukiko zittun milla ta hirurehun... Duplikatu edo triplikatu itten zan orduan. Hotel danak betetzen zien eta gero itxe partikularretan eta're jendiak "con derecho a habitación", hola jende pobria, Zaragozako eta baserritar eta holakuak etortzen zien eta. Itxiak dan-dan-danak betiak egoten zien jendez. Bai. Udar saiatzen zan jendia orduan.

-Etxe partikularretan ematen zitzairen ostatu?

-Bai, itxe danetan. Gehienetan behintzat, e.

-Bainuetxeak zer ziren, jantoki baita?

-Bai, fuertia. Baiñuetxera etortzen zian, esan dizut ba, amerikanoak eta kubanuak eta kotxiak eta bildurgarriak-eta. Txofer eta guzti nausi hoiak, e!, txoferra con gorro de plata, traje cruzao, oin gutxi ikuste'a holakua, e! Orduan bai. Dan-danak etortzen zien bere txofer batekin.

-Eta balneario hortako nagusiak zer ziren, hemengoak?

-Ez. Jerente itten zun napar batek. Don Joaquín Beloki oso (ezauna zan) porke guk harea jenero asko eamaten gendun ba, eta nausiak berriz, akzionistak zien Madrilgo jendia zan inportantienak. Konde-ta. Bat hola esateko esango dizut ba Conde Barellano, ez dakit aitzerarik izango dezun, Ministro de Obras Públicas izandakua. Hura're etortzen zan honea udaran beti, eta akordatzen naiz, hura etortzen zanian abixatzen ziguen eta beti eta orduan partidua're berezia jarri behar izaten gendun. Jarri behar izaten gendun kanpoko pelotari onak. Gallastegi're hor egoten zan eta, izan danik haundienetako bat eta, Txikito de Iraeta-ta. "Y mañana el Conde Barellano va a ir y tal y cual"-eta. Sillak jarri eta segittun pelotariak zeatu eta ahal

tzan partiduik onena jarri. Beste gaiñontzian izaten zien ba pelotariak esan dizutenak ba gaur frontoietan dabiltzan eskasena, terzerakuak eta segundakuak. Segunda-terzera. Asko herrikua eta hamen Azpeiti, Azkoiti, Zumaia, Zarautz; Legazpitikan-ta're bai, hamen zabiltzan pelotariak, dexente ondo jokatzan zuenak.

10. Gibela sendatzeko, bainuetxeko ura

- **Erref:** ZES-031/013
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:18:37. **Bukatu:** 00:20:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Zestoako bainuetxea. Gibela sendatzen zuela hango urak zioten eta kaleko jendea taxian joaten zen bertara. Medikak errebisioa egin eta paper bat ematen zuen eta harekin joaten ziren edalontzia hartuta ura edatera. Ura ibai azpitik ateratzen zen.

Transkripzioa

-Zenbat balneario ziren gogoratzen zara?

-(Ez du ulertu galdera, bakarra dagoelako). Ez hola fuerte-fuerteik, Conde de Garellano eta Duque de Hernani, txapelgorriakin frontoira etortzen zana, eta besteik gaiñontzian ez.

-Balnearioen izena?

-Balneario de Cestona.

-Bakarra?

-Bai.

-Ez zan besterik?

-Ez, ez. Horrek zittun "aguas medicinales para el hígado".

-Gibela sendatzeko?

-Bai, bai, bai. Eta hori ein ber izaten zan, baso haundiyekin juten zien goizero-goizero jendia, hamendik juten zan kotxian zerbiziua, hoteletakuak berriz beraiek zazken automobillak balneariora eamateko, ta kaleko jendiak taxis batzuk ibiltzen zien, jun eta eaman. Eta zan baso haundi bat. Lelengo medikuan rebisiua pasatu ber izeten zendun, e, hartzeako han bertan, han bertan. Harek ematen zizun autorizaziua eta hasi, zenbatekin hasi. Lelengo baso haundiak, esan dizut, eta lelengo baso batekin hasi. Da, oiñ'e bai, ura oso gusto txarrekua da, oso gusto txarrekua da. Ura hartzia kostatze'a ikaragarri. Gero hurrengo egunian puxkat gehio, hurrengo egunian beste puxkat gehio. Harek eitten zun efekto bat laxante, jota danak, andre danak, tarjeta ez dakat baiña ikusiko bazenduke, danak... komun mordua zeon hor, eta danak saltaka, komunian (saltaka-aldiak) eta behiñ ia efektua eitten hasten zanian, lau edo bosgarren egunian-edo, egundoko (...)

-Eta ur hori nundik ateratzen zan?

-Behetikan. Ibai azpitik ertetze'u. Oaiñ'e han dago hura. Jendiak egundoko, nik ez dakit nundik propaganda in tzan, ein tzuen lehenguak-edo, gerra aurretik eta abar. Lehendikakua emen da hori.

-Bertako jendea joaten zen?

-Baita, baita. Kanpokua gehio. Bertakua batzuk bai. Baiña kanpokuak. Jeneralmente Zaragozakuak-eta, esateizut ba, etortzen zien kolore hori-horiakin. Dudik ez, jota, egiya da hori, neuk ikusitakua, sendatu eitten

11. Udatiarrak etxeetan apopilo

- **Erref:** ZES-031/014
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:20:57. **Bukatu:** 00:22:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna

Laburpena:

Herritarrek ez zuten kanpora ateratzeko dirurik izaten eta kanpotik etortzen zirenak ugari izaten zirenez, egundoko festak egiten ziren herrian. Uda garaian herritar askorentzat diru-irteera ona izaten zen udatiarrak etxean apopilo hartzea.

12. Herriko lantokiak: bainuetxeak, hotelak, lantegiak eta harrobia

- **Erref:** ZES-031/015
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:22:10. **Bukatu:** 00:24:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

14 hotel zeuden Zestoan, eta bainuetxean ehundik gora langile. Burni lan asko egiten zen eta Eiguren lantegira jende asko gerturatu zen kanpotik. Egur lantegia eta harrobia zeuden, besteak beste. Herritar emakume gehienek hoteletan lan egiten zuten.

13. Udako bizimodua: malabaristak eta orkestrinak egunero

- **Erref:** ZES-031/016
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:24:03. **Bukatu:** 00:26:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Kafetegiak eta gozotegiak
- Aisia » Oporrak
- Aisia » Kultura » Beste adierazbide batzuk

Laburpena:

Udan kafetegiak zabaltzen ziren eta arratsaldeetan txurroak txokolatearekin jaten ziren terrazetan. Astean hirutan bandak jotzen zuen herrian eta kafetegi atarietan orkestrina egoten zen. Malabaristak eta antzezleak aritzen ziren kalean. Dantza lotua onartu zenekoa ezagutu zuen Xabierrek.

14. Edarien biltegia, etxeko lantegi

- **Erref:** ZES-031/018
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:26:46. **Bukatu:** 00:28:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Edari-ekoizleak

Laburpena:

Iriondo edarien biltegia Xabierren gurasoena zen. Ardoa, garagardoa eta sifoiak saltzen zituzten, besteak beste. Garagardoak Donostian erosten zituzten. Sifoi batek pezeta bat balio zuen. Orduko gaseosa nolakoa zen azaltzen du.

15. Estraperloa eta errazionamendua

- **Erref:** ZES-031/020
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:29:14. **Bukatu:** 00:31:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Eguneroko bizimoduan ardoa eta pattar merkeena edaten zen. 1941-1942 urteetan gosea pasa zuten; errazionamenduko jatekoa izaten zen. Goseteak eta diru eskasiak estraperloa ekarri zuen. Trenean poliziak ibiltzen ziren zelatan. Ogia ez zen jateko modukoa izaten.</p>

16. Errotak estraperlo garaian

- **Erref:** ZES-031/021
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:31:40. **Bukatu:** 00:35:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Errota
- Baserría » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:

<p>Etxean taloak egiten zituzten. Aitaren lagun batek errota zuen eta handik eramaten zuten ezkutuan irina. Aita eta anaia arrantzan ibiltzen ziren eta haiek eramaten zutenean soilik jaten zuten arraina. Zestoa lau errota zeuden, estraperlokoak. Egunez baimendutakoa eta gauez kontrabandoko lana egiten zuten. Ganadua etxean hiltzea ere debekatua zegoen. Pasadizo bat kontatzen du.</p>

17. Herrian 3 kotxe zeudenekoa

- **Erref:** ZES-031/023
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:36:37. **Bukatu:** 00:38:47

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Edari almatzeneko lanaz gain harrobian eta garraiolari aritu zen, besteak beste. 19 urterekin atera zuen gidabaimena. Herrian 3 kotxe besterik ez zeuden, bizikletaz eta trenez ibiltzen ziren gehienbat. Urolako trenaren aipamena egiten du.

18. Hilean behin ganadu feria

- **Erref:** ZES-031/024
- **Iraupena:** 0:04:20. **Hasi:** 00:38:47. **Bukatu:** 00:43:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

<p>Arrua, Aizarnazabal eta inguruetara eramaten zituzten edariak. Zestoan ganadu feria hileko hirugarren astean egiten zen eta Goierriko tratulariak ere joaten ziren. Herriko lokal batzuetan ukuiluak jarri eta ganaduak han eta kalean egoten ziren. Idi-proba txapelketak San Jose jaietan eta irailean egiten ziren. Apusturako zaletasun handia zegoen. Goizean mezara joan eta handik irtetean egiten zituzten desafioak.</p>

19. Ahari jokoan parte-hartzaile

- **Erref:** ZES-031/026
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:43:13. **Bukatu:** 00:45:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

Gurasoengandik datorkio apusturako zaletasuna. Idiak, aharia, etab. zituzten eta ahari jokoan parte hartu izan dute beraiek ere. Kale-baserri batean eduki zituzten animaliak. Bigarren mailako korrikalari baten entrenatzaile ere izan zen.

20. 'Urtain' eta 'Endañeta' harri-jasotzaile handiak

- **Erref:** ZES-031/027
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:45:13. **Bukatu:** 00:47:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

<p>Harri-jasotzea eta aizkora betidanik gustatu izan zaizkio baina garai hartan herri-kirol garestienak ziren. Zestoan Urtain izan zen harri-jasotzaile eta boxeolari ezagunena. Endañeta harri-jasotzaile ezaguna eta bere apustuak aipatzen ditu.</p>

21. Pilotari buruzko liburua idatzia du

- **Erref:** ZES-031/028
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:47:02. **Bukatu:** 00:49:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Aisia » Kirola » Pilota
- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:

Pilotariei buruz Zestoako frontoiaren 100. urtebetetzean liburu bat idatzi zuen, Xabier Unanue eta Manolo Sagarzazurekin batera eta erakutsi egiten du. Etxabe XI. bere pilota bikotearen eta Ezkurra erremontista ezagunaren irudiak erakusten ditu.

22. Zestoako apaiza pilotan

- **Erref:** ZES-031/030
- **Iraupena:** 0:00:19. **Hasi:** 00:49:24. **Bukatu:** 00:49:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:

Zestoako apaiza pilotan ibili zeneko irudia erakusten du. Debekatua zegoen apaizek pilotan jokatzeari eta artzapezpikutzatik sotanarekin jokatzeari galarazi zioten.

23. Joxe Manuel Ibar 'Urtain'

- **Erref:** ZES-031/032
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:49:57. **Bukatu:** 00:52:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

'Urtain' en argazkia erakusten du. Umetatik lagun izan zuen eta honek egindako apustuen inguruan hitz egiten du.

Iriondo Ibarguren, Xabier | [ahotsak.eus](#) Orr.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-09-23

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com